

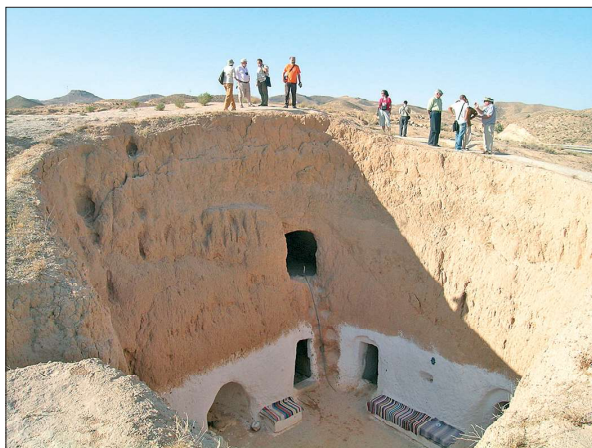
Makroregion jihozápadní Asie a severní Afrika

Život v kočovnickém stanu

Kočovnický stan, většinou z černé koží vlny, byl donedávna symbolem značné části regionu. Rodiny v něm žily celoročně a se svými stády koz, ovci, velbloudů či skotu kočovaly v určité oblasti i několik set kilometrů. Někteří kočovníci žili v létě ve vyšších polohách, kde byly letní pastviny vlhčí a vydatnější, na zimu se před sněhem stěhovali do nižších poloh, kde část stáda prodali či snědli, část stáda přežila na zimních pastvinách, kde rostla tráva i v zimě. Kočovnický stan představoval přístřešek chránící především před sluncem. Byl ze tří stran zakrytý až k zemi a na sever otevřený, postavený zpravidla u sebemenšího pramínku či vodního zdroje. Vnitřní zařízení bylo poměrně velmi jednoduché, jeho základem byly koberce na zemi a houně k přikrytí. Na jedné straně petrolejová lampa, dvě tři malé truhly s minimem šatstva, nádobí a zásob potravin (rýže, mouka, cizrna, čaj, cukr, olej), které kočovníci směňovali za své produkty (vlnu, maso, mléčné výrobky, kůže).

Celoroční život ve stepi, horách či v polopoušti kolem stáda zpestřila jen občasná návštěva tržiště. Žádná lékařská péče, léky, sociální pojištění či daně. Pokud muž uživil více žen (jsme přece v muslimském světě), měla každá žena vlastní stan, v němž žila se svými dětmi. Ženy se staraly o „domácnost“, vařily, sháněly otop na ohniště před stanem a zpracovávaly část produkce (vlnu, kůže). V dnešní době je část kočovníků již vybavena podstatně moderněji díky dostupnosti techniky (baterie pro lampy, rádia, vařiče na solární energii, mobilní telefony apod.), přesto však jde o velmi tvrdý život v nepříznivých přírodních podmínkách.

1. Diskutujte o problémech, výhodách a nevýhodách kočovnického způsobu života. Jak se takový způsob života promítá do vzdělání, do vlivu náboženství či do možností kontaktu s jinými obyvateli?
2. Problém nedostatku vody charakterizuje celý makroregion. Uvažte, jaké může mít důsledky globální oteplování na kočovnický způsob života.

Matmata v Tunisku leží na severním okraji pahorkatiny Džebel Dahra. Berberi zde nepříznivým podmínkám vyprahlého léta po staletí čelili výstavbou podzemních obydlí. V jemných a měkkých slepencích žijí na dnech hlubokých a širokých děr, z jejichž dna se vchází do jednotlivých místností. Foto: I. Bičík

1. Vysvětlíte důvody, které vedly ke stavbě takových obydlí. Proč v současnosti nacházejí uplatnění v podobě hotelů či penzionů?
2. Uvažte, odkud berou obyvatelé takovýchto míst vodu a z čeho žijí.

Nová centra cestovního ruchu

Dubaj je jedním ze sedmi emirátů tvořících Spojené arabské emiráty (SAE). Některé z nich mají velké zdroje ropy, zemního plynu těženého na pevnině i v šelfu. Zhruba před čtvrtstoletím převažovali v tomto regionu kočovníci nad obyvateli měst. Rozvoj je neuvěřitelný. Vize vlády spočívá v rozvoji obchodu, velkého přístavu, bankovníctví a hlavně ve velké výstavbě pro bydlení a rekreaci. Dnešní město má moderní silniční síť, 52 km podzemního metra, dalších 17 km přibude v příštím roce. Byly vymezeny speciální zóny, v nichž si cizinec může koupit pozemek a začít podnikat, a to bez daní. Jinak vlastnictví firmy v Dubaji je možné jen za spoluúčasti rodilého Dubajce (ti tvoří jen asi pětinu současného obyvatelstva země). Další specialitou velkého stavebního boomu zaměřeného na budoucnost země (služby pro bohatou klientelu, banky, obchodní centra, rekreace) byla výstavba umělého ostrova při pobřeží ve tvaru palmového listu asi se šesti tisíci rodinnými domy a s velkým akváriem se žraloky. Blízkost teplého moře, pláže, potápění a stálé klima láká turisty. Další dva ostrovy v podobě palmového listu jsou ve výstavbě. Vrcholem je ovšem moderní „babylonská věž“. Jak jinak nazvat mrakodrap Burj Dubaj. Stavba měla být otevřena 9. 9. 2009 (magické datum!), ale přes svoji výšku 800 metrů dále rostla díky stavebním dělníkům a technikům z celého světa. Otevřena byla až na počátku roku 2010 a dosáhla nakonec výšky 826 metrů. Takový je neuvěřitelně dynamický svět moderního Dubaje. Začala to ropa.

1. Zjistěte, které komplexy cestovního ruchu z tohoto makroregionu jsou v nabídce cestovních kanceláří v Česku.
2. Jaké jsou výhody a nevýhody trávení pobytu v zahraničí v uzavřených komplexech proti individuálnímu cestování v zemích této oblasti?
3. Které archeologické lokality makroregionu znáte? Které z nich jsou nejnavštěvovanější?

Jižní a východní pobřeží Středozemního moře stejně jako části Perského zálivu a Rudého moře poskytují ideální podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. Na snímku jeden z nově vystavěných hotelových komplexů v tuniském Gabésu. Foto: I. Bičík

1. Výstavba podobných hotelových komplexů ovlivňuje tradiční život místních obyvatel. Diskutujte o pozitivních a negativních dopadech takového „vpádu“ cizinců do oblasti.
2. Některá centra turistického ruchu v oblasti se v minulosti stala terčem útoku radikálních islamistických skupin. Co vedlo tyto radikály k podobným útokům?

Údolí Bikaa (též Bekaa) je příkopovou propadlinou oddělující pohoří Libanon (3 083 m), zvedající se nad východním pobřežím Středozemního moře, od Antilibanonu (2 814 m). Je to oblast subtropického podnebí se suchým létem a zimními srážkami, které jsou ve vyšších polohách sněhové; na severu spadne až 3 000 mm/rok. Populace Libanonu je etnicky i nábožensky velmi pestrá, ale v údolí Bikaa převládají šiiťští muslimové.
Foto: V. Štěpánek

1. V popředí na snímku je uprchlický tábor Palestinců. Proč jsou uprchlické tábory jedním z hlavních zdrojů radikálního islamismu a sebevražedných atentátů?
2. Uveďte historické příčiny, které ovlivnily pestrou náboženskou strukturu státu Libanon i celého východního pobřeží Středozemního moře.
3. Libanon zmítají již nejméně tři desetiletí složité spory a občanské války. Jaké jsou důvody těchto událostí a které strany a země se v těchto konfliktech angažují?

Hama (Sýrie). Obyvatelé východního Středomoří dokázali již ve starověku přivést vodu do rozsáhlých suchých oblastí pomocí důmyslných závlahových systémů, které se později invazí Arabů dostaly až do severní Afriky, na Pyrenejský poloostrov či do Střední Asie. Foto: V. Štěpánek

1. Odkud získávají obyvatelé suchých oblastí jihozápadní Asie a severní Afriky potřebnou vodu? Jaké zdroje využívají? Popište podrobněji alespoň jeden ze způsobů.
2. Které kulturní rostliny pěstované v těchto oblastech mohou přežívat bez závlah, které se naopak bez umělého zavlažování neobejdou?
3. Vysvětlíte, proč právě v suchých oblastech jsou období srážek velmi nebezpečná pro rolníky a zdroje podzemní vody.

Beduíni v minulosti žili především ve velkých stanech z vlny a kůží, dnes jsou většinou usedlí. Islámské náboženství nepovoluje věřícím zobrazování živých tvorů. Proto jsou mešity i jiná veřejná místa zdobena abstraktními obrazy a mozaikami, fotografování či malování lidí není vhodné.
Foto: V. Štěpánek

1. Uvažte, jak je asi možné, že se tito muslimové nechali vyfotografovat v těchto oblastech a ještě k tomu i se ženou?
2. Proč je stále využíván tradiční oděv a pokrývka hlavy? Víte, jak se jmenují jednotlivé součásti takového oděvu?
3. Které potraviny jsou nejčastějším běžným jídlem v jednotlivých zemích této oblasti?

Ulička v chudinské čtvrti (slumu) v egyptské Alexandrii. Města v této části světa jsou často členěna do několika funkčně a stavebně odlišných částí. V chudinských čtvrtích se koncentrují obyvatelé s nízkou vzdělaností a kvalifikační úrovní, je zde vysoký podíl nezaměstnaných a typické jsou i vícečetné rodiny s mnoha potomky. Děti jsou již od deseti dvanácti let nuceny k jednoduchým pracím a jejich výdělky pomáhají uživit rodinu. V takových místech bývají omezené dodávky elektriny a vody, slumy jsou často bez kanalizace. Ulice plné odpadků a splašků přitom často slouží i k dětským hrám. Foto: V. Štěpánek

1. Co je hlavní příčinou vzniku slumů v této oblasti?
2. Uvažte, jaká řešení by mohla vést ke zlepšení života obyvatel slumů.
3. Proč v celém makroregionu právě u nejchudších nalézáme nejpočetnější rodiny s mnoha dětmi?

Ivan Bičík, PŘF UK v Praze
bicik@natur.cuni.cz